

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 14 juni 1933 kl. 9 f. m.

Utlåtande i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställningar angående anslag dels till torrlägningsföretag, dels ock till skogsvårdsåtgärder, jämte i dessa ämnen väckta motioner.

I den till riksdagen den 3 januari 1933 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1933/1934 har Kungl. Maj:t under »Utgifter för kapitalökning. IV. Fonden för förslag till statsverket. Anslag till allmänna arbeten, att utgå av lånemedel med kort amorteringstid» — under åberopande av propositionen bilagt, såsom bil. 5 betecknat utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för nämnda dag — gjort framställningar angående anslag dels till torrlägningsföretag, ägnade att motverka arbetslösheten, dels ock till vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar. Dessa ärenden jämte i förevarande ämnen väckta motioner komma att i här föreliggande utlåtande av utskottet upptagas till behandling.

1:o) **Torrlägningsföretag, ägnade att motverka arbetslösheten.** Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning, bil. 5 punkt 12) föreslagit riksdagen att för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen tillstyrkta grunder, av statsbidrag för utförande av torrlägningsföretag, ägnade att motverka arbetslösheten, anvisa för budgetåret 1933/1934 ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 131, inom första kammaren av herr *E. Trygger m. fl.* och den andra, nr 294, inom andra kammaren av herr *A. Lindman m. fl.*, har hemställts, att riksdagen vid beviljande under femte huvudtiteln av anslag för nästa budgetår till arbetslöshetens bekämpande ville bestämma, att medel från detta anslag måtte få disponeras för arbeten hos enskilda, åsyftande bland annat torrlägningsföretag och tillfälliga skogsvårdsåtgärder, i enlighet med i motionerna anförda synpunkter och intill där förslagsvis angivna belopp. I fråga om torrlägningsföretag innebära motionerna, att ovan omförmälda, av Kungl. Maj:t under utgifter för kapitalökning äskade anslag

till torrlägningsföretag, ägnade att motverka arbetslösheten, skall överföras till berörda anslag under femte huvudtiteln, och att därvid av riksdagen skall bestämmas, att intill 4,000,000 kronor av sistnämnda anslag får användas för nu ifrågavarande ändamål med det hänvisningsförfarande av arbetslösa och det lönesystem, som i övrigt för liknande slag av enskilda arbeten bliva bestämda.

I fråga om de skäl, motionärerna åberopat, hänvisas till motionen 1: 131.

Sedan atskilliga år är å riksstaten uppfört ett anslag, benämnt statens avdikningsanslag, vilket är avsett för understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av sådana torrlägningsföretag, som avse höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande såsom åker eller ständig slätter- eller betesvall.

Bestämmelser angående villkoren för erhållande av statsbidrag från detta anslag äro meddelade i kungörelsen den 11 juni 1926 (nr 257) med däri genom kungörelsen nr 215/1929 gjord ändring.

I nära samband med avdikningsanslaget står statens avdikningslånefond, som är avsedd att medelst lån tillgodose samma syfte som avdikningsanslaget. Högst hälften av kostnaderna för avdikningsföretag får bestridas genom statsbidrag. Till hjälp med återstoden av kostnaderna kan lån utgå från lånefonden.

Beträffande avdikningsanslaget och avdikningslånefonden har Kungl. Maj:t i innevarande års statsverksproposition under nionde huvudtiteln (punkt 123) och utgifter för kapitalökning (bil. 5 punkt 2) gjort vissa framställningar avseende nästa budgetår.

I fråga om det nu äskade anslaget till torrlägningsföretag, ägnade att motverka arbetslösheten, har *departementschefen* anfört bland annat följande:

För att möjliggöra omedelbart utförande av torrlägningsföretag, som utan eftersättande av andra tidigare till lantbruksstyrelsen inkomna ansökningar om bidrag äro särskilt ägnade att motverka arbetslösheten, vill jag — under åberopande av vad jag härom anfört under punkt 123 i nionde huvudtiteln — förorda uppförande i riksstaten för budgetåret 1933/1934 av ett särskilt anslag för beredande av medel till avdikningsföretag av nu åsyftat slag. För erhållande av bidrag från detta anslag torde böra gälla samma villkor som beträffande statens avdikningsanslag, med den skillnaden att statsbidrag allenast må utgå till företag, vars utförande finnes vara ägnat att lindra eller motverka arbetslöshet inom orten, och att bidragstagare skall vara skyldig att, sedan statsbidrag beviljats, vid äventyr att bidragsrätten må kunna förklaras förverkad, utan uppskov igångsätta företaget. I avseende å företagens bedömande och utförande med hänsyn till arbetslöshetsfrågan torde Kungl. Maj:t i mån av behov få meddela närmare föreskrifter. Vad jag under punkt 123 i nionde huvudtiteln föreslagit i fråga om begränsning i vissa fall av beviljade bidrag från statens avdikningsanslag med hänsyn till företagets verkliga kostnader torde böra gälla jämväl beträffande bidrag

från det av mig nu tillstyrkta särskilda anslaget. Sedan riksdagen beslutat i ärendet, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av mig tillstyrkta grunder utfärda bestämmelser för anslagets användning.

Det ökade avverkande av torrlägningsärenden inom lantbruksstyrelsen, som beviljandet av det nu äskade anslaget kommer att medföra, har ansetts nödvändigöra tillfälligt anlåtande av extra arbetskrafter. Här för erforderliga kostnader, förslagsvis beräknade till ungefär 30,000 kronor, hava förutsatts få — i den mån medel för ändamålet icke på annat sätt stå till förfogande — efter bestämmande av Kungl. Maj:t bestridas från det nu ifrågasatta anslaget.

Torrlägningsverksamhetens stora betydelse för landets jordbruk och svårigheterna för den enskilde att anskaffa nödigt kapital för de ofta omfattande arbetenas utförande hava föranlett statsmakterna att sedan åtskilliga år tillbaka understödja denna verksamhet medelst såväl statsbidrag utan återbetalningsskyldighet från statens avdikningsanslag som lån ur avdikningslånefonden.

Med det nu framlagda förslaget om ett nytt, särskilt anslag för utlämnande av bidrag till denna verksamhet avses att å ifragavarande område bereda arbetstillfällen i största möjliga omfattning, samtidigt som det behov av bidrag, vilket visat sig föreligga, blir i större utsträckning, än hittills kunnat ske, tillgodosett. Då en utvidgad torrlägningsverksamhet sålunda dels skulle utgöra ett viktigt led i strävandena att minska arbetslösheten å landsbygden, dels ock är ägnad att befordra ett produktivt och ur nationalekonomisk synpunkt betydelsefullt intresse, är utskottet i likhet med departementschefen av den meningen, att verksamheten bör, på sätt nu föreslagits, kraftigare än förut bliva föremål för befrämjande från statsmakternas sida.

I fråga om villkoren för erhållande av bidrag från det föreslagna nya anslaget har, såsom av vad ovan anförts framgår, departementschefen förutsatt, att de beträffande avdikningsanslaget gällande bestämmelserna skola vinna tillämpning, dock med de avvikelserna, att statsbidrag endast må utgå till företag, vars utförande finnes vara ägnat att lindra eller motverka arbetslöshet inom orten, samt att bidragstagare skall vara skyldig att, sedan statsbidrag beviljats, vid äventyr att bidragsrätten må kunna förklaras förverkad, utan uppskov igångsätta företaget. Härtill får utskottet ansluta sig men vill dessutom framhålla angelägenheten därav, att vid bidrags beviljande företrädesrätt lämnas åt de företag, vilka bäst äro ägnade att kunna upptaga den lediga arbetskraften och sålunda verksammast lindra arbetslösheten i orten. För ett rätt bedömande av frågan om den betydelse, arbetslösheten såväl å orten som inom riket i dess helhet enligt utskottets mening bör tillmätas vid prövningen av de olika ansökningarna om bidrag, synes av vikt, att arbetslöshets-

Utskottet.

kommissionen får att yttra sig över ansökningarna. Utskottet förordar alltså, att arbetslöshetskommissionen vid ansökningarnas prövning medverkar på sätt nu sagts, varvid emellertid bör tillses, att ett sådant förfarande vid bidragsärendenas handläggning icke onödigtvis fördröjer arbetsföretagens igångsättande.

Beträffande storleken av det nu äskade anslaget av 4,000,000 kronor ävensom förslaget om användande därav av ett belopp av förslagsvis 30,000 kronor till tillfälliga arbetskrafter i lantbruksstyrelsen har utskottet icke funnit anledning till anmärkning. Utskottet vill erinra, att innevarande riksdag förut medgivit beviljande under budgetåret 1933/1934 i vanlig ordning av bidrag från avdikningsanslaget till belopp av högst 2,500,000 kronor.

Vad slutligen angår motionerna I: 131 och II: 294 vill utskottet i enlighet med sin i annat sammanhang uttalade allmänna uppfattning i dessa frågor framhålla, att de regler, som böra gälla för reservarbeten, synas i här förevarande fall icke vara lämpliga. På grund härav föreslår utskottet, att motionerna, i vad de avse torrlägningsföretag och därutinnan ej kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I anslutning till vad sålunda anförts får utskottet, som i annat sammanhang avgiver förslag rörande sättet för täckande av nu ifrågakvarande anslag, hemställa,

a) att riksdagen må för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av utskottet ovan förordade grunder, av statsbidrag för utförande av torrlägningsföretag, ägnade att motverka arbetslösheten, anvisa för budgetåret 1933/1934 ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor; samt

b) att motionerna I: 131 av herr Trygger m. fl. och II: 294 av herr Lindman m. fl., i vad motionerna avse torrlägningsföretag och därutinnan ej kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2:o) **Vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar.** Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning, bil. 5 punkt 13) föreslagit riksdagen att för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen tillstyrkta grunder, av statsbidrag för vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar anvisa för budgetåret 1933/1934 ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor.

De ovan under punkt 1 omförmälda likalydande motionerna I: 131 av herr *E. Trygger m. fl.* och II: 294 av herr *A. Lindman m. fl.* avse, såvitt

angår tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar, att riksdagen med överförande av det av Kungl. Maj:t härför under utgifter för kapitalökning äskade anslaget till femte huvudtitelns anslag för arbetslöshetens bekämpande skall av sistnämnda anslag ställa ett belopp av intill 5,000,000 kronor till Kungl. Maj:ts förfogande att disponeras för nu förevarande ändamål.

I en inom andra kammaren av herrar *G. Andersson* i Leabo och *M. L. Petersson* i Broaryd väckt motion, nr 370, har, såvitt här i fråga, hemställts, att riksdagen måtte för budgetåret 1933/1934 i huvudsak enligt i motionen angivna grunder anvisa under benämningen »anslaget för bekämpande av arbetslösheten genom vissa tillfälliga skogsvårdsarbeten å enskildes skogar» under utgifter för kapitalökning ett extra reservationsanslag av 6,900,000 kronor.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 147, inom första kammaren av herr *L. Tjällgren m. fl.* och den andra, nr 280, inom andra kammaren av herr *G. Nyblom m. fl.*, hemställts, att riksdagen måtte av i budgeten för allmänna arbeten avsedda medel öka det av Kungl. Maj:t till 3.5 miljoner kronor upptagna anslaget för vissa skogsvårdsarbeten å enskildas skogar till 10 miljoner kronor att utgå efter samma grunder som förut med den skillnaden dock, att bidragsprocenten höjes till 60 procent.

Rörande de skäl, motionärerna åberopat till stöd för sina framställningar, hänvisas till respektive motioner.

För utlämnande av statsbidrag för vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar anvisade riksdagen för budgetåret 1932/1933 under nionde huvudtiteln ett extra reservationsanslag av 2.000.000 kronor (se prop. nr 29; R. skr. nr 30).

Bestämmelser om anslagets användning hava meddelats i kungörelsen den 18 mars 1932 (nr 57) angående statsbidrag till understödjande av vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar. Vidare har Kungl. Maj:t nämnda dag utfärdat cirkulär (nr 58) till domänstyrelsen, samtliga skogsvårdsstyrelser och skogssällskapet med vissa föreskrifter rörande tillämpningen av sagda kungörelse.

Beträffande det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår äskade anslag, varom här är fråga, har *departementschefen* anfört bland annat följande:

För anslagets användning torde i ämnet gällande, i förenämnda kungörelse nr 57/1932 intagna bestämmelser böra bibehållas med den i huvudsak formella jämkning däri, som följer av att den nya lappmarkslagen med ingången av 1934 träder i kraft. Statsbidrag ur anslaget bör nämligen givetvis kunna utgå för arbeten å skogar, som komma att lyda under den nya lappmarkslagen, därvid bidragsverksamheten bör omhänderhavas av skogsvårdsstyrelsen. Vidare torde hinder ej böra möta för Kungl. Maj:t att medgiva, att anslaget må användas för utlämnande av bidrag jämväl till röjningsgallringar i sådana ej direkt under begreppet stavaskogar hän-

förliga, inom de fyra nordligaste länen befintliga tätväxande ungskogar med dålig skiktningensförmåga, vilka äro i behov av utglesning, dock endast under förutsättning, att gallringsvirket kan antagas sakna avsättningsvärde och icke kan utnyttjas till husbehov.

I motionen II:370 har icke förutsatts annan ändring i de för ifrågavarande anslag gällande bestämmelserna än som må föranledas därav, att enligt motionärernas förslag röjningsgallringar med bidrag från anslaget må få utföras även i ungskog av sådan beskaffenhet, att det utfällda virket icke i nämnvärd omfattning kan tillvaratagas.

I en till utskottet inkommen skrivelse den 15 mars 1933 från *skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län* har ifrågasatts, om ej utskottet ville pröva skäligen föreslå, att eventuella bestämmelser om användande av förevarande anslag jämväl till röjningsgallringar i vissa ungskogar göras gällande även för Kopparbergs län.

Utskottet.

Nu ifrågavarande anslag till vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar anvisades första gången från och med innevarande budgetår. Anslaget är avsett att samtidigt tjäna två ändamål, nämligen beredande av ökade arbetstillfällen inom skogsbruket och främjande av skogsvården. Den hittills vunna erfarenheten har givit vid handen, att den med anslaget bedrivna verksamheten omfattats med stort intresse — beloppet är till fullo disponerat — och att anslaget varit till stort gagn för arbetslöshetens bekämpande bland skogs- och lantarbetarna. Då alljämt ett stort behov av skogsvårdande åtgärder av det slag, varom här är fråga, föreligger, och då en fortsatt omfattande arbetslöshet torde vara att vänta, är utskottet i likhet med departementschefen av den uppfattningen, att medel för vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar böra anvisas jämväl för nästa budgetår.

Beträffande storleken av det statsbidrag, som bör utgå, har Kungl. Maj:t föreslagit bibehållande av de nuvarande därutinnan gällande bestämmelserna, enligt vilka statsbidrag kan beviljas till högst 40 procent av kostnaden för torrlägningsarbeten och högst 50 procent av kostnaden för skogsodlingsarbeten. I motionerna I:147 och II:280 har föreslagits en höjning av bidraget till 60 procent av kostnaderna. Utskottet vill i detta hänseende icke förorda annan förändring i avseende å vad nu gäller än den, att Kungl. Maj:t må äga att beträffande torrlägningsarbeten å orter, där stor arbetslöshet råder, bevilja statsbidrag till högst 60 procent av kostnaderna, därest så skulle visa sig nödvändigt för att särskilt med hänsyn till arbetslöshetens bekämpande önskvärda skogsvårdsåtgärder av ifrågavarande slag må kunna komma till stånd.

Vad departementschefen anfört därom att statsbidrag av anslaget jämväl må kunna utgå för arbeten å skogar, som komma att lyda under den nya lappmarkslagen, har icke givit utskottet anledning till erinran.

Beträffande de åtgärder, till vilka bidrag av anslaget må kunna bevil-

jas, har av departementschefen föreslagits en sådan utvidgning av nu gällande bestämmelser, att anslaget må under viss förutsättning användas jämväl till röjningsgallringar i ungsögar inom de fyra nordligaste länen. Skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län har föreslagit, att bidrag må få utgå till dylika åtgärder även inom Kopparbergs län, under det att i motionen II: 370 åsyftas en sådan utsträckning av anslagets användning, varom nu är fråga, till hela landet. Utskottet vill för sin del förordna, att utvidgningen må komma att gälla, förutom, i enlighet med departementschefens förslag, de fyra nordligaste länen, jämväl Kopparbergs och Gävleborgs län. Bestämmande för utskottets ståndpunktstagande härutinnan har i första hand varit arbetslöshetens fördelning inom landet. Därjämte vill utskottet emellertid framhålla, att en bestämmelse för södra Sverige av det innehåll, som här avses, icke torde bliva av mera avsevärd betydelse, enär förutsättningarna för gallringsvirkets tillvaratagande för avsättning eller husbehov med hänsyn till förefintliga tillväxt- och avsettningsförhållanden torde vara större i denna del av landet än inom riket i övrigt.

Under föregående punkt har utskottet i fråga om torrlägningsföretag framhållit angelägenheten därav, att vid bidrags beviljande företrädesrätt lämnas åt de företag, vilka bäst äro ägnade att kunna upptaga den lediga arbetskraften och sålunda verksamast lindra arbetslösheten. Vad utskottet sålunda framhållit bör enligt utskottets mening iakttagas jämväl i fråga om nu förevarande skogsvårdsåtgärder, i anledning varav nödig kontakt bör sökas med vederbörande arbetslöshetsorgan. Företagens igångsättande får dock därigenom icke onödigtvis fördröjas.

Utöver vad av ovan anförts framgår föreslår utskottet icke någon ändring i bestämmelserna för användningen av ifrågavarande anslag. Dock torde enligt utskottets mening böra tagas i övervägande, huruvida icke häradsallmänningsarna och de ecklesiastiska boställena, vilka nu äro utslutna från bidragsrätt, böra bliva delaktiga av bidrag från anslaget.

Vad angår frågan om den storlek, vartill anslaget kan anses böra bestämmas för nästa budgetår, vill utskottet i anslutning till de motionsvis framförda yrkandena föreslå en höjning av det av Kungl. Maj:t äskade beloppet. Med hänsyn till ifrågavarande verksamhets stora betydelse för skogsbruket och för beredande av arbetstillfällen samt efter övervägande av olika på frågan inverkan omständigheter får utskottet tillstyrka, att anslaget upptages till 5,000,000 kronor.

Slutligen får utskottet, enär de regler, som böra gälla för reservarbeten, enligt utskottets mening icke äro för de på här ifrågavarande sätt understödda skogsvårdsåtgärderna lämpliga, föreslå, att motionerna I: 131 och II: 294, i vad de avse tillfälliga skogsvårdsåtgärder och därutinnan ej kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anført, icke måtte föranleda någon riksdagen åtgärd.

Utskottet, som i annat sammanhang avgiver utlåtande angående sättet för täckande av ifrågakvarande anslag, hemställer alltså,

a) att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 131 av herr Trygger m. fl., II: 294 av herr Lindman m. fl., II: 370 av herrar Andersson i Leabo och Petersson i Broaryd, I: 147 av herr Tjällgren m. fl. och II: 280 av herr Nyblom m. fl., för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av utskottet ovan förordade grunder, av statsbidrag för vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar anvisa för budgetåret 1933/1934 ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor; samt

b) att motionerna I: 131 och II: 294, i vad de avse tillfälliga skogsvårdsåtgärder och därutinnan ej kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 juni 1933.

På särskilda utskottets vägnar:

FELIX HAMRIN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sigfrid Hansson, Bärq, Johansson* i Fredrikslund, *von Stockenström, Björnsson, Westman, Sederholm, Wohlin, Sam Larsson, Lindström, Bagge* och *Västberg* samt

från andra kammaren: herrar *Hamrin, Jansson* i Falun, *Lindman, Lindqvist, Olsson* i Kullenbergstorp, *Fast, Nilsson* i Landeryd, *Olsson* i Gävle, *Linnér, Pehrsson* i Bramstorp, *Andersson* i Tungelsta och *Andersson* i Löbbo.